

ВЧИТЕЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ – ПРОФЕСІЯ ТВОРЧА

Саме так, бо вона пов'язана з таким різновидом мистецької діяльності, як художнє проектування. Царина художнього проектування стала об'єктом наукового інтересу та предметним полем дисертаційного пошуку доцента кафедри теорії та методики технологічної освіти Миколи Курача. Обрану ним для здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук тему дослідження "Теоретичні і методичні засади навчання художнього проектування майбутніх учителів технологій" фахівці та члени Спеціалізованої вченої ради в Національному педагогічному університеті ім.М.П.Драгоманова визнали "цілком логічною, закономірною й актуальною" і підкреслили, що "дисертаційне дослідження є самостійним і виваженим підсумком тривалої науково-педагогічної діяльності автора". Також наголошувалось, що запорукою успішного розкриття теми стала цілеспрямованість, ерудиція і допитливість дисертанта, який зумів здійснити всебічний критичний аналіз результатів досліджень своїх попередників та обрати ефективний шлях до вирішення поставленої перед собою мети: теоретично обґрунтувати наукові засади, розробити педагогічну модель художньо-проектної підготовки вчителів технологій та експериментально перевірити її ефективність у навчально-виховному процесі вищого закладу освіти. Приємно, що фахівці вважають нашого дисертанта "визнаним практиком у галузі художньої обробки матеріалів і декоративно-ужиткового мистецтва та дослідником теоретичних засад дизайн-освіти". Згадується, що наукові та практичні здобутки Миколи Курача визнано Спілкою дизайнерів України (до її членів він увійшов у 2015 році).

Захист дисертаційного дослідження, науковим консультантом якого був проректор з науково-педагогічної роботи НПУ ім. М.П.Драгоманова, професор Микола Корець, відбувся на засіданні Спеціалізованої вченої ради згаданого університету. Офіційними опонентами виступили доктори педагогічних наук, професори Андрій Гедзик (перший проректор Уманського ДПУ ім. Павла Тичини), Володимир Тищенко (вчений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України), Андрій Цина (завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти Полтавського НПУ ім.В.Г.Короленка).

В дисертаційній роботі зазначено, що професіограма вчителя технологій має таку важливу складову, як художньо-трудова підготовка випускників педагогічних ВНЗ за спеціальністю "Технологічна освіта". Вона містить широкий спектр узагальнених художньо-проектних, техніко-технологічних і методичних знань, умінь і компетентностей. При цьому ієрархічно провідне місце займають художньо-

проектні знання й уміння, що є визначальними у підготовці вчителів технологій до організації творчої предметно-перетворювальної діяльності в умовах загальноосвітньої школи.

Аналіз наявних науково-літературних джерел дав дисертанту підстави стверджувати, що на даний час практично відсутні дослідження процесу навчання майбутніх учителів технологій художньому проектуванню як цілісного педагогічного явища. Це підтверджується існуванням низки суперечностей, що склались у вирішенні окресленої проблематики: між потребою суспільства у педагогічних працівниках зі сформованою системою естетичних цінностей і пріоритетів, розвиненими творчими здібностями, високим рівнем фахових знань і вмінь та існуючою системою підготовки вчителів технологій у педагогічних ВНЗ; між спрямуванням навчального процесу на розвиток творчої особистості у художньо-проектній практиці та відсутністю розробок відповідних теоретико-методологічних засад і науково-методичного інструментарію; між якістю навчання майбутніх учителів технологій художньому проектуванню та відсутністю організаційних і дидактичних підходів інноваційного характеру, спрямованих на створення розвивального середовища для творчої художньо-проектної діяльності учасників навчального процесу в умовах вищого закладу освіти.

Наш науковець пропонує подолати зазначені суперечності через теоретичне обґрунтування концепції навчання майбутніх учителів технологій художньому проектуванню; розробку моделі методичної системи навчання художньому проектуванню та змісту і методики, здатних реалізувати таку модель; визначення психолого-педагогічних основ, організаційно-педагогічних умов і діагностичного інструментарію формування у майбутніх учителів технологій художньо-проектних знань і вмінь. Це обумовило мету дисертаційного дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити ефективність методичної системи навчання вчителів технологій художньому проектуванню та визначити шляхи її реалізації.

Дослідно-експериментальна робота проводилася в НПУ ім. М.П.Драгоманова, Донбаському ДПУ, Дрогобицькому ДПУ ім. Івана Франка, Кременецькій гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка, а окремі складові методичної системи навчання художньому проектуванню уточнювались у процесі пошукового експерименту в Тернопільському НПУ ім. Володимира Гнатюка, Уманському ДПУ ім. Павла Тичини, Рівненському ДГУ. У дослідженнях брали участь 628 студентів і 34 викладачі згаданих ВНЗ. Зокрема, на формувальному етапі педагогічного експерименту

було залучено 340 студентів. Дослідження здійснювались упродовж 2009 – 2016 років.

Наукова новизна дисертації насамперед полягає в тому, що вперше здійснено комплексне психолого-педагогічне дослідження навчання майбутніх учителів технологій художньому проектуванню (визначено нормативно-правові підвалини і методологічну основу, мету як теоретико-методологічне та

навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, змістово-смысловое наповнення запропонованої методичної системи), аргументовано структуру та зміст і міжпредметні зв'язки між навчальними дисциплінами, дотичними до художнього проектування; вдосконалено методику навчання, досліджено можливості й особливості використання комп'ютерної графіки в

організації художньо-проектної діяльності вчителів технологій; визначено та науково обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості у студентів художньо-проектних знань та умінь.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та впровадженні у навчальний процес педагогічних ВНЗ методичного забезпечення навчання майбутніх учителів технологій художньому проектуванню (змістові модулі освітньої програми для напряму підготовки "Технологічна освіта", навчальні програми і посібники, комплекс дидактичних матеріалів для практичних занять із дисципліни "Художнє проектування", електронний навчально-методичний комплекс з курсу "Художнє проектування").

Високий науковий рівень і змістову масштабність дисертації підтверджують її статистичні характеристики: 47 публікацій автора (1 монографія, 4 навчальних програми, 3 навчальних посібники, з яких 2 мають ГрИФ МОН України, 25 наукових статей у фахових вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях, 14 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій). У роботі обсягом 559 сторінок – 81 сторінка додатків, 25 рисунків, 16 таблиць і список 598 найменувань використаних джерел, з яких 28 – іноземними мовами.

Автор вважає, що "перспективи подальших науково-методичних пошуків стосуються широкого кола теоретичних і практичних проблем, зокрема пов'язаних із розробкою нової концепції технологічної освіти, яка би спрямовувалася на реалізацію стратегії та змісту професійної підготовки за спеціальністю "Вчитель технологій і дизайну", а також підготовкою відповідного інформаційного, науково-методичного, комп'ютерного інструментарію та контрольної-діагностичного супроводу освітнього процесу".

МОЛОДИЙ НАУКОВЕЦЬ – ПРО МОЛОДІЖНИЙ РОМАН

«Сучасний молодіжний роман в українській, німецькій і російській літературах (на матеріалах творчості Л.Дереша, С.Ушкалова, Б.Леберта, В.Геррндрфа, Є.Альохіна)» – таку тему дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук обрала науковець кафедри німецької філології Любов Свиридюк. Її дисертаційними пошуками керував кандидат філологічних наук, доцент Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка Богдан Чуловський, а при захисті опонували доктор філологічних наук, професор Черкаського ДТУ Ігор Лімборський і кандидат філологічних наук, доцент Київського університету ім. Бориса Грінченка Анастасія Бугрій. Дисертаційний успіх прийшов до нашого здобувача на засіданні спеціалізованої вченої ради у Бердянському ДПУ.

Тема дисертації була обрана не випадково. Дослідниця звернула увагу на той факт, що в сучасній літературознавчій науці нема єдиного погляду на підлітково-юнацькі твори Л.Дереша, С.Ушкалова, Б.Леберта, В.Геррндрфа, Є.Альохіна, чия творчість є неоднозначною та провокативною, а кожен новий твір цих авторів супроводжується палкими дискусіями, бо нестандартне зображення в них нинішнього соціокультурного простору призводить до цілком протилежних оцінок. Їхні романи стали специфічним явищем сучасної постмодерністської літератури, яке відзначається низкою суголосних психологічних характеристик, ціннісно-світоглядними аспектами, особливою системою образів і мотивів, спільною тематикою та спрямованістю не лише на читачів підліткового віку та молодь, а й на дорослу аудиторію. Таким чином, тематика дисертаційного дослідження продиктована потребою розширеного та неупередженого розгляду актуальних для сучасної літератури проблем і стилів написання молодіжного роману з позицій системного аналізу поетики художніх творів.

Об'єктом наукового дослідження стали окремі романи згаданих авторів у компаративному і теоретичному контекстах а предметом – жанр сучасного молодіжного роману в українській, німецькій і російській літературах, його спільні та відмінні характеристики. Цього вимагала мета дисертаційної роботи – розкриття художньої специфіки сучасного молодіжного

роману у контексті сучасної компаративістики і теорії літератури й обумовлені нею завдання: виявити генезу й типологічні особливості сучасного молодіжного роману, дослідити його морально-духовні аспекти, психологічні особливості образотворення, розкрити значення хронотопу, окреслити засоби увиразнення художнього мовлення.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в українському літературознавстві вперше здійснено комплексний порівняльний аналіз такого літературного явища, як молодіжний роман, а теоретичне значення – у виявленні та дослідженні типологічних ознак, подібностей і відмінностей у постмодерних українській, німецькій і російській літературах за текстами романів Л.Дереша «Трохи п'їтьми», С.Ушкалова «БЖД», Б.Леберта «Сгазу», В.Геррндрфа «Чік», Є.Альохіна «Межі першого рівня». Робота має відповідне практичне значення: її матеріали можуть бути використані у майбутніх дослідженнях

різновид роману, в ідейно-тематичний центр якого покладено проблеми буття та процесу дорослішання особистості в сучасних соціокультурних умовах, відображення суттєвих сфер зміненої буттєвості молоді. Важливо, що рецепцію сучасного молодіжного роману дисертант здійснює крізь призму національного культурного дискурсу.

Серед художніх особливостей сучасного молодіжного роману дослідниця бачить маргіальність як характерну рису персонажів цих романів, причому акцентує на їх морально-духовному становленні та формуванні психологічного образу. Останнє здійснюється через виокремлення психологічного аспекту в образах підлітків-юнаків. Науковець вважає, що перехід персонажів від дитинства до юності та зрілості зображується як усвідомлення ними свого місця у світі та власного призначення, розуміння меж між дитинством і дорослим життям, собою теперішнім і собою колишнім, життям і смертю, а також (що, напевно, найголовніше) відкриття складності та неоднозначності світу в цілому.

У дисертаційному дослідженні зазначається, що спільною рисою творчості письменників є намагання відобразити душевний стан персонажів, де панує цілковита дисгармонія, а в суспільстві – соціальна нестабільність і невизначеність. Відмінною ознакою є те, якими мовними засобами автори романів відтворюють цей стан. Саме тут особливу роль відіграє мова роману: мовна картина твору служить для цілісного відображення соціокультурних особливостей молодіжного середовища, повної передачі характеристики часу, персонажів та їх ставлення до ситуації, що завдяки авторській позиції набуває специфічного художнього, психоемоційного, соціально-побутового та містичного забарвлення.

Матеріали дисертації можуть стати основою подальших літературознавчих розвідок у сфері вивчення молодіжної літератури початку ХХІ століття, а також у руслі імагології та традиційних сюжетів і образів. Порушуючи актуальні проблеми відображення сучасності українськими, німецькими і російськими авторами, робота відкриває перспективи вивчення рецепції мотивів, взаємозв'язків і взаємовпливів національних культур.

молодіжного роману як літературознавчої концепції у національних літературах, при розробці лекцій, загальних і спеціальних курсів із порівняльного літературознавства і теорії літератури, в роботі літературознавчих факультативів і наукових гуртків, при написанні курсових, дипломних і магістерських робіт.

Розкриваючи поняття сучасного молодіжного роману в загальному та порівняльному літературознавстві, науковець висвітлює історію питання, простежила генезу молодіжного роману, встановила його типологічні ознаки і вивела дефініцію терміну, за якою сучасний молодіжний роман – це жанровий